

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 5. Utrùm lex humana obliget sub mortali, ne violetur ex contemptu,
etiam in minimis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

ntis, sit magni momenti in ordine ad bonum commune. 2. Ut id quod præcipitur, multum ad finem illum conferat. Sic v. g. quia finis iustitiæ est magni momenti in ordine ad bonum commune, & ad illud procurandum necessarius est, si finis proximus legis sit ut unusquisque, quod suum est habeat, & id quod præcipitur multum conferat ad hunc finem, ita ut per transgressionem præcepti, multum lædatur æqualitas servanda, materia præcepta gravis est.

Prob. 2. quod requiratur materia graviter præcepta, vel prohibita. Obligatio in conscientia, quam imponit lex, est effectus moralis, quem facit legislator per applicationem juris quod habet ad obligandum. Ergo lex imponit obligationem in conscientia gravem vel levem, prout legislator jus obligandi quod habet, applicat ad obligandum sub gravi, vel sub levi. Atqui legislator humanus etiam in materia gravi potest pro arbitrio jus obligandi quod habet applicare ad obligandum sub gravi, vel sub levi: nam exercitium juris obligandi, quod habet legislator humanus, est in ejus libera potestate, & potest, si velit, hoc jure uti moderate, nec tantam imponere obligationem, quantum posset imponere: quod etiam interdum conducere potest ad rectam gubernationem. Ergo lex humana imponit obligationem in conscientia gravem, vel levem, etiam in materia gravi, prout legislator vult jus obligandi quod habet, applicare ad obligandum sub gravi, vel sub levi. Ergo ut lex humana etiam in materia gravi imponat obligationem in conscientia gravem, requiritur, ut legislator humanus jus obligandi quod habet, applicet ad obligandum sub gravi, volendo tantam obligationem imponere, quantum potest, remque ex toto jure suo præcipiendo, vel prohibendo, quod est rem graviter præcipere vel prohibere. Ergo, &c.

Obj. 1. Legislator humanus non potest rem levem præcipere vel prohibere sub gravi. Ergo nec potest rem gravem præcipere prohibere sub levi. R. neg. conseq. Itaque legislator humanus non potest præcipere vel prohibere rem levem sub gravi, quia hoc excedit limites potestatis ejus, & solus Deus, propter supremum quod habet in creaturas suas dominium, hoc potest. At legislator humanus potest rem gravem præcipere vel prohibere sub levi; quia sicut rem gravem liberè præcipit vel prohibet, ita rem levem præcipiendo vel prohibendo, jus obligandi quod habet, liberè applicat ad obligandum, & ita, si vult, applicat ad obligandum sub levi tantum, potestque sic applicandi iustas & rationabiles causas habere; ut patet ex multis legibus & constitutionibus religiosis, approbatis à Summis Pontificibus, quæ licet sint de rebus gravibus, & ad mortale peccatum sufficientibus, sub mortali tamen non obligant, quia expressè declarant se nolle tantam obligationem imponere.

Quæres, quandom legislator humanus aliquid graviter præcipiat vel prohibeat.

R. Legislator humanus aliquid graviter præcipit vel prohibet, 1. Quando per legem suam explicat se velle obligare sub mortali, ut quandoque faciunt legislatores Ecclesiastici; aut se velle obligare, quantum potest.

2. Quando legislator fert legem cum interminatione, vel impositione gravis pœnæ, sive temporalis, sive spiritualis, nisi tamen constet ex tenore legis, eam esse purè pœnalem, qualem esse contingere potest legem, quæ pœna purè temporalis imponitur.

3. Quando legislator absolute præcipit vel prohibet, & materia quæ præcipitur vel prohibetur, gravis est. Tunc enim verbum præcipiendi vel prohibendi, absolute prolatum sufficiens indicium est voluntatis obligandi graviter: nam tunc legislator censetur se accommodare gravitati materiæ.

Porro ad hoc ut legislator præcipiendo vel prohibendo aliquid grave, graviter obliget, necesse non est ut id verbis exprimat, vel præcipiat, aut prohibeat cum interminatione, vel impositione gravis pœnæ; nam v. g. Deus per legem suam, sive naturalem, sive positivam, absolute præcipiens vel pro-

hibens aliquid grave, censetur ab omnibus illud graviter præcipere vel prohibere: sicut absolute præcipiens vel prohibens aliquid leve, censetur ab omnibus illud præcipere vel prohibere leviter, quia censetur ab omnibus absolute præcipiendo vel prohibendo, accommodare se gravitati aut levitati materiæ. Similiter, qui simpliciter vover aliquid, censetur se accommodare gravitati vel levitati materiæ quam vover, & se obligare graviter, si materia gravis, leviter verò, si levis est. Quidni ergo idem censetur de legislatore humano, simpliciter & absolute aliquid præcipiente vel prohibente?

4. Denique, quod legislator humanus aliquid præcipiat vel prohibeat graviter, cognosci potest ex alia lege, istam explicante, aut ex communi hominum consensu existimantium legem graviter obligare; non enim præsumi potest, omnes errare: vel ex usu & consuetudine aliqua; nam consuetudo est optima legum interpretes.

ARTICULUS V.

Utrum lex humana obliget sub mortali, ne violetur ex contemptu, etiam in minimis.

Nota 1. Contemptus alius est rectus & ordinatus, alius verò vitiosus & inordinatus. Ordinatus est ille, quo res aliqua, vel persona parvi æstimatur, quia parva est, & parvi facienda. Inordinatus est ille, quo res vel persona aliqua minoris æstimatur, quam debet, & ejus dignitas postulat. Duplex autem distinguitur, nempe formalis & virtualis, seu interpretativus. Res vel persona contemnitur virtualiter & interpretativè, quando fit aliquid quo res persona aliis immeritò postponitur, quamvis id non intendatur directè, Sic. v. gr. peccator quilibet per quodlibet peccatum mortale contemnit Deum virtualiter & interpretativè, quia per quodlibet peccatum mortale, licet non hoc directè intendat, creaturam anteponebat Deo, volendo creatum aliquid, impossibile cum possessione Dei.

Contemptus formalis est, quando aliquid fit ex intentione directà & expressa, ut res vel persona ostendatur contemni: aut etiam ut contemnatur ab aliis; qui modus contemnendi altero longè deterior est, & consistere potest modò in tribus actibus, modò in duobus tantum.

Nam qui rem vel personam contemnit formaliter, aliquando minùs rectè, aliquando verò rectè sentit de re vel persona quam contemnit. In primo casu, contemptus formalis dicit intrinsecè tres actus, actum scilicet intellectus, minùs quam par est, de re vel persona existimantis; actum voluntatis, hanc justo minorem existimationem exterius manifestare, & aliis ingenerare volentis, & effectum externum, seu id quod exterius fit vel omittitur, ex intentione manifestandi, & aliis ingenerandi existimationem illam justo minorem.

In secundo verò casu, in quo contemnens, propter evidentiam quæ convincitur, non potest non habere rectam de re vel persona existimationem, contemptus formalis duos tantum dicit actus, nempe affectum rem vel personam contemnendi, & effectum externum, seu id quod ex affectu contemnendi rem vel personam, exterius fit vel omittitur à contemnente, ut ostendat se rem vel personam contemnere interius, aut etiam ut ab aliis contemni procuret.

Nota 2. Contemptus formalis, ut dictum est, versari potest circa rem vel personam. Quando versatur circa rem præceptam, pertinet ad vitium, quod opponitur virtuti præceptæ. Sic v. g. contemptus formalis jejunii pertinet ad speciem intemperantiæ, quia intemperantia opponitur virtuti, cujus actum præcipit lex jejunii; & formalis contemptus orationis pertinet ad speciem irreligionis; quia irreligio opponitur virtuti, cujus actum imperat præceptum orationis. Quando verò versatur circa personam, vel versatur circa personam indifferentem, vel circa superiorem,

vel

vel circa parentes, vel circa Deum. Si primum, est injustitia. Si secundum, est irreverentia. Si tertium, est impietas. Si denique quartum, est irreligio.

Nota 3. Lex humana potest dupliciter contemni, formaliter scilicet, & virtualiter seu interpretative. Contemnitur formaliter, cum aliquid exterius fit vel omittitur contra illam, ex intentione directa & expressa, ut ostendatur contemni, aut etiam ab aliis contemnatur, sive id quod exterius fit vel omittitur contra illam, intentionem talem præ se ferat ex natura sua, sive non. Contemnitur virtualiter & interpretative, cum affective minoris sit quam debet, seu, quod idem est, cum subditus minus quam par est, ad illam afficitur. Unde semper contemnitur virtualiter & interpretative, quotiescumque violatur; quia quotiescumque subditus transgreditur legem, minus quam par est, ad illam afficitur, & ita affective minoris illam quam par est, facit. Sic autem legem humanam contemnere in re levi, non est peccatum mortale; cum nequidem sit peccatum mortale, sic legem divinam in re levi contemnere; alioquin leges divinæ nunquam violarentur sine peccato mortali, quando quidem nulla planè lex violari potest sine virtuali & interpretativo contemptu in sensu explicato.

Nota 4. Quando lex humana contemnitur contemptu formali, vel contemnitur ex parte rei præceptæ, vel ex parte legislatoris, vel ex parte utriusque. Contemnitur ex parte rei præceptæ, cum aliquid exterius fit vel omittitur ex directa intentione, ut res præcepta ostendatur parvi fieri, aut etiam ut ab aliis parvi fiat. Contemnitur ex parte legislatoris, cum aliquid exterius fit vel omittitur ex directa intentione, ut ostendatur parvi fieri, vel etiam ut ab aliis parvi fiat autoritas vel persona legislatoris. Contemnitur ex parte utriusque, cum aliquid exterius fit vel omittitur ex intentione expressa, ut ostendatur parvi fieri, aut etiam ab aliis parvi fiat tum res præcepta, tum autoritas, vel persona legislatoris, sive interius, quod semper supplendum est, re ipsa parvi fiant per existimationem iusto minorem, sive non.

Dixi autem, autoritas, vel persona legislatoris: potest enim legislator dupliciter considerari, nimirum formaliter, ut legislator est & superior, & materialiter, ut est hic homo. Unde cum lex humana formaliter contemnitur ex parte legislatoris, contemni potest vel ex parte legislatoris formaliter sumpti, ut est legislator & superior; vel ex parte legislatoris materialiter sumpti, ut est hic homo; vel denique ex parte legislatoris utroque modo sumpti, & ut est superior, & ut est hic homo. Si lex humana primo modo contemnitur, contemnitur autoritas legislatoris: si secundo modo, contemnitur persona legislatoris: si tertio, seu utroque modo contemnitur, contemnitur & autoritas & persona legislatoris.

Nota 5. Certum est, non semper esse peccatum mortale, quod lex humana contemnatur etiam formaliter ex parte rei præceptæ. Ratio est, quia res præcepta potest esse parvi momenti. Non est autem gravis inordinatio in eo, quod res parvi momenti etiam formaliter contemnatur. Item certum est, non semper esse peccatum mortale, quod lex humana contemnatur formaliter ex parte legislatoris, materialiter sumpti, ut est hic homo, & habet defectum aliquem: nam potest esse veniale ex levitate materiae, & modo contemnendi. Tota ergo difficultas est de contemptu formali legis humanæ ex parte legislatoris formaliter sumpti, ut legislator & superior est. Sed pro resolutione sit

RESPONSIO.

Transgredi legem humanam ex formali contemptu legislatoris humani formaliter sumpti, semper est peccatum mortale.

Prob. Transgredi legem humanam ex contemptu formali legislatoris humani formaliter sumpti, est eam transgredi ex contemptu formali legislatoris humani, sumpti ut est minister Dei, & vicem ejus ge-

Simonnet Theol. Tom. II.

rit. Nam legislator humanus, formaliter sumptus, est legislator humanus, quā legislator & superior; & legislator humanus, quā legislator & superior, est legislator humanus, quā minister Dei, & Dei vicem gerens, juxta illud Apostoli Rom. c. 13. de legislatoribus humanis, quā talibus loquentis: *Ministri Dei sunt, in hoc ipsam servientes.* videlicet ut malos legibus suis coerceant. Atqui transgredi legem humanam ex formali contemptu legislatoris humani, sumpti ut est minister Dei, & vicem ejus gerit, semper est peccatum mortale. Ergo, &c.

Prob. min. Nam transgredi legem humanam ex formali contemptu ipsius Dei, semper est peccatum mortale: aliquid enim exterius facere vel omittere ex directa intentione ostendendi; vel aliis ingenerandi minorem de Deo existimationem, etiam si illud quod exterius fit vel omittitur, quid minimum sit, gravem continet inordinationem, quia sic contemni graviter disconvenit in finem Dei majestati. Atqui transgredi legem humanam ex formali contemptu legislatoris humani, sumpti ut minister est Dei, & Dei vicem gerit, est illam transgredi ex formali contemptu ipsius Dei: nam ex natura rei injuria ministri, ut talis, est simul & indivisibiliter injuria Domini. Unde illud Christi Luc. c. 10. *Qui vos spernit, me spernit:* & illud Apostoli Rom. c. 13. *Qui potestati resistit, Dei ordinationi resistit.* Ergo, &c.

Obj. Formalis contemptus legislatoris humani, etiam formaliter sumpti, non est gravius peccatum, quam furtum, inobedientia, sacrilegium, &c. quæ tamen interdum sunt tantum peccata venialia, ob materiæ levitatem. Ergo, &c. *R. neg. ant. & dico* formalem contemptum legislatoris humani, formaliter sumpti, fieri non posse levem per levitatem materiæ, quia formalis contemptus legislatoris humani, formaliter sumpti, est simul & indivisibiliter formalis contemptus Dei. Omnis autem formalis contemptus Dei est mortalis, quia propter excellentiam infinitam divinæ majestatis, gravem deordinationem, proindeque gravem malitiam continet, quantumvis in re minimi momenti contemnatur, Deus.

ARTICULUS VI.

Utrum lex humana obliget cum periculo cujuscumque documenti temporalis, etiam mortis.

RESPONSIO I.

Legislator, tam civilis quam ecclesiasticus, potest quandoque suis legibus obligare cum mortis periculo.

Prob. Legislator humanus, sive civilis, sive ecclesiasticus, potest id totum, quod ad bonum commune procurandum necessarium est. Est enim in quavis communitate perfecta, sive civili, sive ecclesiastica, tota potestas necessaria ad sui conservationem & bonum commune procurandum. Nam Deus, ut author naturæ, cujuslibet communitatis civilis, & Christus Ecclesiæ gubernationi, & communi bono sufficientissimè providit. Atqui quandoque ad reipublicæ conservationem & commune bonum procurandum, necessaria est lex, obligans ad aliquid agendum, vel in aliquo loco perieverandum cum periculo vitæ. Ergo, &c.

Obj. Quando communitatis conservatio & bonum commune postulat, ut subditi aliquid agant cum vitæ, periculo, tunc sola lex naturalis obligat ad tubeundum mortis periculum, & lex humana solum cogit subditos ad satisfaciendum obligationi naturali. Ergo, &c. *R. tunc* legem naturalem obligare subditos in communi ad tubeundum periculum. Unde adhuc necessaria est lex humana, quæ hanc obligationem ad has vel illas personas applicet, quæ applicatio esse non potest sine præcepto propriè dicto, & propriè obligante has vel illas personas determinatè; proindeque supponit in legislatore humano potestatem non solum cogendi ad servandum obligationem naturalem, sed etiam imponendi veram obligationem.

S 2

Præ.